

Kit, mit, mikor?

Gyerekek — szabadságon

Mindig az a cél, hogy a gyerekek legyen a legjobb. Mármost, ha megkérdeznék őket — szívesen jössz a napközi táborba? — az egyik azt mondaná: igen, a másik: nem. Az indoklásban viszont inkább emlegetik a családot, mint az iskolát, a nyári tábort. Az „igen”-re jórészt otthoni rossz közérzet készíti a gyereket, a „nem”-re az igény, hogy minél többet lehetne „szülőközelben”. A dolog nem is igényel különösebb magyarázatot. Csak sorolni kell az életkori sajátosságokat, azonnal nyilvánvaló: a tanév, az iskolában töltött tíz hónap után a gyerekek jogos kívánsága — „valami más”. Leginkább a család. Csak hogy a szülők szabad-sága jóval kevesebb, mint a gyerekéké. Az utca veszélyes, a magány mindennél rosszabb. Marad a nyári napközi, amelynek ki kell elégítenie az iskolások „valami más” igényét; mindent meg kell tennie, hogy akinek nincs más választása, az is szívesen induljon reggel — mint a tanévben, és másképpen tölthesse napjait, mint a tanévben.

A pedagógusokat, a tanácsi irányítókát, a szülőket egyformán érdeklő kérdés: hogyan? Manapság már bevallják önmaguk és egymás előtt, hogy a legutóbbi évekig a táborok többsége nem volt több, mint „gyermekmegőrző”. A helyzet megváltozott. És ezúttal nyugodt szívvel beszélünk „társadalmi összefogásról”, mert a napközi korábról eltérő jellege valóban ennek köszönhető.

A tények: az idén júniusban, a tábornyitás előtt, találkoztak a pedagógusok a művelődési házak munkatársaival, hogy megbeszéljék, mi módon lehetnek egymás segítségére. Az eredmény: a város szinte valamennyi művelődési háza „patronál” egy vagy több napközi tábort. Filmet vetítettek, vetélkedőket bonyolítottak (pénzüki is van a gyerekek jutalmazására), mesedélutánokat tartanak és olyan foglalkozásokat, amelyek ismeret adnak és különféle készségeket fejlesztenek. A táborprogramhoz illeszkedő rendezvényeiket elviszik az iskolákba. A gyerekek bejárhatnak a művelődési házakba, kiállításokat néznek meg, vagy mást, a lényeg: megtudják, megszokhatják, hogy oda be lehet menni! A „társadalmi

összefogás” további tartalma: a népfővárosi bizottsága közvetített a napközi és az üzemek között. A vállalatok többsége „nyersanyagokkal” segít; habszivacsból, textil- és műbőr-hulladékból, gyufadobozokból, zsinagekból, ki tudja még mi mindenből, ügyes, apró kezek teremtetnek mesevilágot, hogy a tanévben szigorú funkcionális megfontolások szerint berendezett osztályterem hangulatos játszótér lehessen. Ahonnan persze van az életkori sajátosságokat, azonnal nyilvánvaló: a tanév, az iskolában töltött tíz hónap után a gyerekek jogos kívánsága — „valami más”. Leginkább a család. Csak hogy a szülők szabad-sága jóval kevesebb, mint a gyerekéké. Az utca veszélyes, a magány mindennél rosszabb. Marad a nyári napközi, amelynek ki kell elégítenie az iskolások „valami más” igényét; mindent meg kell tennie, hogy akinek nincs más választása, az is szívesen induljon reggel — mint a tanévben, és másképpen tölthesse napjait, mint a tanévben.

A pedagógusokat, a tanácsi irányítókát, a szülőket egyformán érdeklő kérdés: hogyan? Manapság már bevallják önmaguk és egymás előtt, hogy a legutóbbi évekig a táborok többsége nem volt több, mint „gyermekmegőrző”. A helyzet megváltozott. És ezúttal nyugodt szívvel beszélünk „társadalmi összefogásról”, mert a napközi korábról eltérő jellege valóban ennek köszönhető.

A tények: az idén júniusban, a tábornyitás előtt, találkoztak a pedagógusok a művelődési házak munkatársaival, hogy megbeszéljék, mi módon lehetnek egymás segítségére. Az eredmény: a város szinte valamennyi művelődési háza „patronál” egy vagy több napközi tábort. Filmet vetítettek, vetélkedőket bonyolítottak (pénzüki is van a gyerekek jutalmazására), mesedélutánokat tartanak és olyan foglalkozásokat, amelyek ismeret adnak és különféle készségeket fejlesztenek. A táborprogramhoz illeszkedő rendezvényeiket elviszik az iskolákba. A gyerekek bejárhatnak a művelődési házakba, kiállításokat néznek meg, vagy mást, a lényeg: megtudják, megszokhatják, hogy oda be lehet menni! A „társadalmi

S. E.

A tejtermelési verseny félévi értékelése

Az idei országos tejtermelési versenybe közel ezer mezőgazdasági nagyüzem nevezett be. A résztvevő gazdaságok első félévi eredményeit a közelmúltban értékelték. A versenyfeltételek alapján két mezőgazdasági kombinát, 12 állami gazdaság és 18 termelőszövetkezet ért el helyezést. A megyék közül a rangsorban Pest megye vezet, mert tíz nagyüzem ért el országos helyezést. Ezt követi Vas megye, ahol három első helyezést nagyüzem volt, Győr és Fejér megyében pedig egyaránt három-három termelőszövetkezet kapott helyezést. Csongrád megyéből az országos értékelésben egy termelőszövetkezet nyert el harmadik helyet. A mindszenti Tiszavirág Termelőszövetkezet magyartarka állománnyal versenyző tehené-

szeti telepe az egy tehénre jutó tejtermelésben indult. A tehenek teheneinek átlagos tehenenkénti laktációs tejtermelése 4481 liter volt.

A kistermelők versenyében nagyobb megyei siker született, mert a két versenykategoróriában a tíz legjobb helyezést elért kistermelők közül három Csongrád megyei, kettő Szolnok, kettő Békés, egy pedig Hajdú, Veszprém és Zala megyei versenyző. Az egy tehén után a legtöbb tejeleértékesítő kistermelők kategóriájában harmadik lett Levkó István deszki lakos, akinek egyetlen tehene 4316 liter tejet adott összesen. A legtöbb árutejet értékesítő kistermelők versenyében Mézáros Ferenc és Kormányos Sándor csengelei lakosok érték el harmadik-harmadik helyezést.

SZEGEDI ÜNNEPI HETEK

A Grúz Állami Népi Együttes vendégjátéka. Bemutató előadás a Dóm téren, este 8 órakor.

XVIII. szegedi nyári tárlat a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárban, augusztus 21-ig.

Kigyós Sándor szobrászművész tárlata a November 7. művelő-

dési központban, augusztus 26-ig.

Sövegjártó Mária keramikumművész kiállítása a Gulácsy Lajos-teremben, augusztus 19-ig.

Hajnai Gabriella kiállítása a Bartók Béla művelődési központban, augusztus 21-ig.

Fotóklubok 13. szegedi szalonja a Bartók Béla művelődési központban, augusztus 21-ig.

Mónus Sándor fazekas népi iparművész kiállítása a Juhász Gyula művelődési központban, augusztus 20-ig.

Kátai Mihály festőművész tárlata a Köz-művelődési Palota kuppolájában, augusztus 28-ig.

A természettudományok Szegeden. Kiállítás a Somogyi-könyvtárban, augusztus 21-ig.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításai.

A grúz folklór szerelmese

A Szovjetunió népeinek dala, táncai gyakori és kedves vendégek a szegedi Dóm tér hatalmas színpadán. Most az egyik legnagyobb és legnépszerűbb táncegyüttest, az Állami Akadémiai Grúz Népi Együttest köszönthetjük. A társulatot 1945-ben alapították két kiváló művész, Iliko Szuhisvili és Nino Ramisvili, az együttes adminisztratív, illetve művészeti vezetője, a már akkor elismert művész-házaspár, akik ma is irányítói, fáradhatatlan szervezői, pótolhatatlan vezetői az együttesnek. Iliko Szuhisvili, a Szovjetunió népművésze, állami díjas, készséggel áll rendelkezésünkre. Először az együttes születéséről érdek-

— 1945 előtt a Tbiliszi Opera- és Balettszínházmal dolgoztam. Ott ismerkedtem meg Nino Ramisvillal, akivel először barátságot kötöttünk, majd összeházasodtunk. Együtt hoztuk létre 1945-ben a Grúz Állami Népi Együttest. Május 9-én kaptuk a feladatot, június 11-én együtt volt a gárda, és szeptemberben be is mutattuk első programunkat.

— Hogyan került kapcsolatba a népművészettel?

— Gyerekkorom óta életem egyetlen értelme a grúz népi tánc. Tizenkét évesen már táncoltam, ahogy mondják, nem is rosszul. Tizenhat éves voltam, amikor részt vettem a grúziai népi táncosok fesztiválján, ahol 111 táncos, köztük 20 hivatásos, szerepelt. A tizenhat éves fiú elnyerte az első díjat. Ez a siker meghatározta további utamat, életemet.

— Hogyan születik egy-egy új produkció?

— 1945-ig Grúziában mindössze öt-hat népi táncot ismertek. Az együttes létrehozása után nagyszabású kutatómunkába kezdünk. Bejárjuk egész Grúziát, felkerestük az idős embereket, megkérdeztük, hogyan táncoltak régen, gyűjtöttük a motívumokat. Ma már 60–70 grúz népi táncot ismerünk. Sok táncot mi hoztunk létre, ezeket már felhasználják, táncolják mindenfelé. A népművészet ösi elemei hatottak ránk, s a mi munkánk visszahatótt a nép közösségi művészetére. Egyszer egy női tánc megalkotásán gondolkodtunk. Akkoriban jártam a hegyek között meghúzódó, a VII. században épült Szent Élet nevű kolostorban, és véletlenül felfedeztem egy nagyon halványan felsejülő freskótöré-

Iliko Szuhisvili,
a művészeti vezető

ket. Ezek a faliképek csak nőket ábrázoltak, hármascsoportokban, különböző pózokban. Nagyon nagy hatással volt rám ez az alkotás, emlékezetemből beállítottam a táncosokat, akik aztán megmozdultak. Megelevenedett a freskó, s megszületteit a számaja-tánc, a három lányos tánc. Aztán kiderült, hogy azokban a századokban ezen a tájon ismertek egy ilyen lánytáncot, tehát megfejlettük a freskót. Azóta a számaja-tánc, igen elterjedt mindenfelé.

— Mennyire él Grúziában a népművészet ma?

— Minden eddiginél nagyobb virágzásnak indult az utóbbi évtizedekben a népművészet. Grúziában 1050 koreográfus irányítja a 129 ezer népi táncos munkáját. A középiskolákban tanítanak népi táncot.

— A Grúz Állami Népi Együttes bejárta a világot, mindenütt óriási sikert aratva. 1949-ben Magyarországon is megfordultak. Milyenek az első impressziói a szegedi Dóm térről?

— Már jártam kint a téren, megnéztem A cigánybáró előadását. Őszintén mondom, ilyen csodálatos szabadteri környezetet még nem láttam. Nagyszerű a hatalmas színpad, igazán kiváló a szcenikai felszerelés. Mindent el fogunk követni, hogy műsorunkkal megnyerjük a hatalmas nézőteret megtöltő közönség rokonszenvét.

Tandi Lajos

A cigánybáró Operettbemutató a szabadtéren

Palcsó Sándor (Barinkay) és Gregor József (Zsupán)

Nyilatkozni: kockázatos dolog. Előfordul, hogy félreértik. Kinyilatkoztatni: veszélyes dolog. A kinyilatkoztatás ugyanis többnyire számmonkéri.

Részlet egy nyilatkozatból: A cigánybáró származása nem — Jókai ihletése —, zenéje maradandó, s nyilván ez tartja életben, de szövege illogikus, suta, olykor bántó vakszöveg. Itt aztán „szabad a gazda”: van mit javítani és nincs mit elrontani. „Beledolgozni”, hajózni avultságot és zsurnalisztikus, „pestieskedő” aktualizálás szikláik között, szatirát, sőt stílpárodit csempészni a zene alá, de nem megfűrti tiszta romantikáját, „véleményezni” az alapszöveg bornirtságait — például a bárdolatlan görögaborsokodó cigányszemléletet, a millénniumi naivitást —, de úgy, hogy idézőjeleim ne akadályozzák a lényeg, a jó zene élvezetét, ne tereljenek el a figyelmet: ez a munka rangos szellemi közérzetet, érdekes logikai és nyelvi feladatot, és mert annyi emberhez jut el — pedagógiai ihletettséget nyújt annak, aki kedvvel dolgozik rajta.

Valószínűleg félreérthetetlen a nyilatkozatot. Lehetséges, hogy meg sem értetem. A darab első poénja ugyanis így hangzik: „Uram, ha én egy íkét tudnék írni, akkor én írtam volna a szövegkönyvet, nem pedig az Abody Béla!”

Gondolhatnék persze arra is, hogy erre a mondatra vonatkozik a nyilatkozat ama szellemes tétele, hogy „suta, olykor bántó vakszöveg”... de persze mégsem tehetem, mert ez az eredeti szövegre vonatkozik, a Schnitzer-féle, a régire, a rosszra, a szövegkinyitványdíró önkéklamtól mentesre.

Szerencsére ez az ön-„aktualizálás” — a gyanútlanabb arra számít, hogy trefának maszkirozva, maga Abody Béla is megjelenik a színen! — csak néhány percre fagyasztja meg a közönséget. Aztán megérkezik Johann Strauss. (Bár ő nem mondatja be a nevét!) Innen már rendben is mennek a dolgok, minden operettek verki-dramaturgiájának engedelmessége.

(Viccekről pedig, mivel hogy a darabban ennél jobbak nincsenek, ezután szó se essék!)

*

Mi való és mi nem való erre a színpadra? Ezen vitákozunk rég, s ezentúl a lényegről feledkezünk meg; arról, hogy egy-egy daljáték — persze csak potenciálisan — majdnem harmincezer embert tesz (tehét) színházbaráttá. Strauss daljátéka pedig nemhogy erre a színpadra való, hanem ide való a leginkább. Vissza is követeli magát évről évre.

Horváth Zoltán nem ön-maga, hanem a mű bemutatására törekedett; a duettek duettnek, a tömegjelene-tekét tömegjelenségnek fogta

fel. A librettó romantikus — felvállalta hát a romantikát is. (Meg nem erősített hírel szerint romantikára éhes korban élünk...) Daljátékok bemutatásának sora bizonyosrá: a Játékoknak ezek a legnépszerűbb produkciói. Ertelhető, hiszen a szegedi nyári színpad a legnagyobb hazánkban. Népszínház, népművelő színház, aminek létéből-helyzetéből adódóan kötelessége és hivatása van. Horváth Zoltán tudja ezt. Daljátékok rendez, izléssel, és a kitaposott úton halad.

Mindenekelőtt azt a törekvését koronázta siker, hogy festői tablókát komponáljon. A zenes darabban gondolkodó rendező kénytelen is erre, hiszen a taposk örömteli, ám kényeszerű színeli egy-egy jelenetet éhatatlanul álképpé merevítettek ki. Sikerként a nagyszámú statisztériát is ökonomikus mozgatnia. Fegyelmésen már kevésbé. Felesleges gesztusok néhány jelenetben elvonták a figyelmet a szólistákról.

A darabban az idén új szereplő mutatkozott be: Gregor József. A kitűnő énekesnek kétszeresen is nehéz dolga volt; meg kellett küzdenie a szöveg „bornirtságával”, és a zenével is, hiszen ez a szerepkör zeneileg nem az ő világa. Gregor szépfényű énekhanga a mélyebb regiszterekben szól szíven. Az is kár, hogy — talán maga is érzi, hogy idézőjelbe tették — pótcselekvésekre kényeszerül.

Palcsó Sándor ismét bizonyította: ideális Barinkay. Belépője hozta az első megérdemelt vastapost. Kitűnő diszpozícióban énekel, s operista léte jó is játszotta el tulajdonképpen meg sem irt szerepét. Házy Erzsébet Szaffija és Komlóssy Erzsébet Cziprája érett, kidolgozott alakítás. Komlóssytól ugyan hallottuk már sokkal szebben, zeneileg pontosabban is a szolamát. Tetszett a Mirabellát alakító Jablonkay Éva is, aki kitűnően énekelte el első felvonásbeli áriáját. Kár, hogy játéka ezúttal kicsit elszürkült. A Carnerót játszó Katona Lajos kétségbeesett igyekezettel próbált bugyuta császári gróf lenni. (A raccsolásig jutott el.) Az Arzenát játszó Berdál Valéria és az Ottokárt alakító Réti Csaba jól szolgálták az előadást; de ők is inkább csak énekekkel. A három Gázl szerepében Kovács János, Kátay Endre és Nagy Zoltán próbált nevetést csiholni. Ahol sikerült, az inkább koreografált mozgásainak köszönhető, mintsem a szövegnek. A táncbetétek szólistái Hana Vlaciloná, Szórnai Nóra és Erdéni Sándor voltak. A Nagy Ferenc vezette zenekar helytállt.

Summázat: Strauss sikerét nincs olyan forgatókönyv, amely veszélyeztetni tudná. A cigánybáró siker volt tehát.

Petri Ferenc